

בס"ד. יום א' פ' פינחס, י"ג תמוז, ה'תשכ"ב

(הנחה בלתי מוגה)

כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. הנה פסוק זה בא בהמשך להמבואר בפסוקים שלפנ"ז ע"ד הגאולה הקרובה והעתידה לבוא בקרוב ממש ע"י משיח צדקנו, שהיא גאולה כזו שאף אחד מישראל (קיינ איין און איינציקער איד) לא ישאר בגלות², כמ"ש³ ממזרח אביא זרעך וממערב אקבצך, אמר לצפון תני את ישראל הפזורים שמה) ולתימן אל תכלאי (אל תמנעי מליתן את ישראל) הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ, היינו, שכל בני"י יקבצם הקב"ה — כמ"ש⁴ אל תירא כי אתך אני — ע"י משיח צדקנו. ועל זה ממשיך בכתוב, כל הנקרא בשמי וגו', כדפירש בתרגום כל דא (היינו, שביאת הגאולה בקרוב ממש, הוא) בדיל אבהתכון צדיקייא דאתקרי שמי עליהון (שזהו כל הנקרא בשמי), וממשיך ולכבודי בראתיו וגו', וליקרי בריתינון אתקנית גלותהון אף עבדית להון נסין. וצריך להבין, מהי השייכות דביאת הגאולה בדיל אבהתכון צדיקייא (שהגאולה באה בזכות הצדיקים) לזה שאתקרי שמי עליהון (כל הנקרא בשמי) דוקא. וגם, מה שייך ונוגע כאן הענין דלכבודי דוקא. גם צריך להבין מה שמסיים אף עשיתיו, אף עבדית להון נסין, דלכאורה מה נוגע זה שבעבר נעשו להם נסים, להאמור כאן שתיכף באה הגאולה לפי שאתך אני (אל תירא כי אתך אני).

(ב) **ויובן** בהקדם מ"ש (בפרשת השבוע דמינה אזלינן) כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו⁵, ואיתא במדרש⁶ ובהר"י מראש צורים אראנו אלו האבות, ומגבעות אשורנו אלו האמהות. וזהו גם שהגאולה היא בזכות האבות (בדיל אבהתכון צדיקייא), כדאיתא במדרש⁸ עה"פ קול

(5) בלק כג, ט. — וראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1067 ואילך.

(6) ראה במדב"ר פ"כ, יט. תנחומא בלק יב. פרש"י עה"פ.

(7) ח"ג רי, ב (וראה גם שם רג, ב).

(8) שמו"ר פט"ו, ד.

(9) שה"ש ב, ח.

(1) ישע"י מג, ז. — ולהעיר, שפסוק זה הובא בסוף מסכת אבות (פ"ו מ"א) שמסיימים ביום הש"ק הבע"ל (פ' פינחס, י"ט תמוז), לה"יש נוהגין לומר פרקי אבות בכל שבתות הקיץ (המו"ל).

(2) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 1 ואילך.

(3) ישע"י שם, ה"ו (ובמצו"ד).

(4) שם, ה.

דודי הנה זה בא וגו' (שגם פסוק זה קאי על הגאולה העתידה), אמר הקב"ה אם אני מסתכל כו' למי אני מסתכל לאבותיהם הקדושים כו' בזכות אבותם אני גואלם, לכך כתיב¹⁰ מדלג על ההרים, ואין הרים אלא אבות כו'. וכן הוא פירוש הפסוק כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו בפשוטו של מקרא, דפסוק זה הוא הקדמה לכללות תוכן הפרשה שלא יכול להיות הענין שביקש בלק מבלעם [נוכמ"ש בזהר שם מראש צורים אלין אינון אבהן כו' ומגבעות אשורנו אלין אמהן, בין מהאי סטרא ובין מהאי סטרא לא יכלין לאתלטייא], כי אם הפכו, ענין הברכה דוקא, כמבואר בכל פרטי הנבואות שבהמשך הפרשה, ועד שסוכ"ס באים להענין דדרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל גו' וישראל עושה חילו¹⁰, דקאי על ביאת משיח¹¹, וכפי שמסיים גם בזהר¹² (בביאור הענין דמראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו) בענין ביאת משיח (כדלקמן ס"ח).

והענין בזה בפרטיות יותר, דמ"ש כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, קאי לא רק על כללות האומה (כיון שהתורה על הרוב תדבר¹³, והולכין אחר הרוב¹⁴), אלא גם על כל אחד מישראל בפרט. וע"ד מ"ש דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל, שנוסף לזה שקאי על משיח (בשייכות לכללות האומה), כנ"ל, קאי גם על כל אחד מישראל, כדאיתא בירושלמי¹⁵ שדרך כוכב מיעקב קאי אפילו על יהודי שנמצא במעמד ומצב שיש לגוי שליטה עליו, הנה כמו כן גם מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו נאמר על כל אחד מישראל בפרט. וההכרח לזה, שהרי בלעם היתה עינו רעה¹⁶, וחיפש אפילו בקצה העם¹⁷ (ערגעץ וואו) איזה ענין בלתי־רצוי שתהי' לו איזה תפיסה כו' (ער זאל זיך קענען אָנטשעפען), ואעפ"כ לא מצא מאומה, ועד שהוצרך לומר על כל אחד (לא רק על כולם יחדיו) שמראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, שלכן לא שייך ענין של היפך הברכה ח"ו אפילו בקצה העם. וענין זה מובן ומבואר עוד יותר מנוסח תפלת העמידה שתיקנו אנשי כנסת הגדולה, שכל אחד מישראל אומר אלקי אבותינו אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב, היינו, שאברהם יצחק ויעקב הם האבות של כאו"א מישראל, אפילו קל שבקלים

(10) בלק כד, יז"ח.
 (11) ראה ירושלמי תענית פ"ד ה"ד. בלקו"ש ח"ב ע' 599.
 (12) ראה אבות פ"ה מ"ט. במדבר פ"ב, רמב"ן עה"פ. ועוד.
 (13) שם רג, ב.
 (14) מו"נ ח"ג פל"ד.
 (15) ע"פ לשון הכתוב — שם כב, מא.
 (16) מעשר שני פ"ד סוף ה"ו. — נתבאר
 (17) יו"ד. תנחומא בלק ו. פרש"י בלק כד, ב.
 (18) ראה ב"ב כג, ב. זבחים עח, ב. ובכ"מ.

ופחות שבפחותים. ויתירה מזה, שענין זה הוא לא רק בכח, אלא כן הוא גם בנוגע לעבודה בפועל, כפי שמבאר אדמו"ר הזקן בתניא¹⁸ מ"ש¹⁹ כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו, שזהו מצד האהבה מסותרת (שנכלל בה גם דחילו) שבלב כללות ישראל שהיא ירושה לנו מאבותינו, שענין זה פועל בכל אחד מישראל, אפילו קל שבקלים ופחות שבפחותים, להיות קרוב אליו הדבר, ולא רק קרוב סתם, אלא גם קרוב גוי' מאד, ולא רק בלבבך, שעל זה אמרו"ל²⁰ רחמנא ליבא בעי, אלא גם בפיו, ועד לעשותו, שמזה מוכח שהענין דמראש צורים אראנו גוי' (אלו האבות) ישנו בכל אחד ואחד מישראל לא רק בכח, אלא גם בנוגע לעשי' בפועל למטה מעשרה טפחים.

ג) **והנה** מש"נ מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו על בני" למטה, ה"ז לפי שכן הוא בישראל למעלה, ז"א דאצילות, שנקרא ישראל דלעילא²¹. והענין בזה, דהנה, ידוע שכללות בני" נכללים בששים ריבוא נשמות כלליות, שכל א' כוללת ששים ריבוא נשמות פרטיות כו'²², והטעם דמספר זה (ששים ריבוא) שממנו לא יגרע ועליו לא יוסיף [שהרי ההוספה במספר בני" אינה אלא בנוגע להתחלקות לענפים כו', אבל לא בנשמות הכלליות שהם שרשים כו'], הוא, מצד שרשם בישראל דלעילא, דקאי על בחי' ז"א, ששה מדות, שנמשך מה' עילאה (בינה), והשלימות דששה מדות כפי שכל א' כלולה מעשר, ועשר מעשר כו', ה' פעמים (לפי שז"א נמשך מה' עילאה), עולה ששים ריבוא²³. ועז"נ כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, שזהו סיפור שבח מעלת הז"א, ששרשו מראש צורים ומגבעות, דקאי על אבות ואמהות (כנ"ל ס"ב), שהם חכמה ובינה שנקראים אב ואם, שע"י יחודם נעשית התהוות בחי' ז"א.

ויובן מהדוגמא לזה באדם למטה, שכדי להיות הולדת המדות שבלב, צ"ל תחילה נקודת ההשכלה, שהו"ע החכמה, ולאח"ז צ"ל התרחבות והתפשטות ההבנה וההשגה, שהו"ע הבינה, וע"י יחוד שניהם, שהו"ע נקודה בהיכלא, נעשה הולדת המדות, היינו, שמהשכל השייך

18) פרק יח. ואילך.
 19) נצבים ל, יד. ראה תניא פל"ז (מת, א). לקו"ת בהר
 20) ראה סנהדרין קו, ב ובפרש"י. זהר מא, א.
 21) ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ו ס"ע ח"ב קסב, ב. ח"ג רפא, ב. ועוד.
 22) בהבא לקמן — ראה אוה"ת בלק ס"ע קצ ואילך. מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"א ע' כה ואילך. סה"מ תרע"ח ע' שיב ואילך.
 23) וראה גם ביאה"ז לאדהאמ"צ קג, א ואילך.

לאהבה נולדה מדת האהבה והחסד בלב, ומהשכל השייך ליראה נולדה מדת היראה והגבורה והפחד בלב (כמבואר בתניא²⁴). וזהו כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, שעוד קודם שישראל, בחי' ז"א, הם במציאות, ישנה כבר מציאותם כפי שהם נכללים בבחי' צורים וגבעות, חכמה ובינה. והיינו, שמזה גופא שמנקודת ההשכלה תהי' סוכ"ס הולדת המדות [שהרי ע"י ההתבוננות וההעמקה בנקודת ההשכלה כפי שבאה בהתרחכות והתפשטות ההבנה וההשגה בכל הפרטים שבה, תהי' הולדת המדות, אהבה ויראה וענפיהן], מוכח, שישנה כבר מציאות המדות (אהבה או יראה) בנקודת ההשכלה, אלא שמציאות המדות היא בהעלם, ועד להעלם גדול ביותר כמשל האש שבצור (מראש צורים דייקא). דהנה, ידוע²⁵ החילוק שבין האש שבצור לאש שבגחלת, שעם היות השלהבת גנוזה בתוך הגחלת, וכדי להוציאה לחוץ יש צורך ללכותה ע"י רוח, והיינו, שהשלהבת נמצאת בגחלת בהעלם, מ"מ, אין זה העלם גמור, שלכן מספיק גם רוח קטן כדי ללכות את השלהבת שתהי' על גבי הגחלת, ולא עוד אלא שגם בהיות השלהבת גנוזה בתוך הגחלת (קודם שמלבים אותה ע"י הרוח), נרגשת בה חמימות בגילוי, והיינו, שהעלם השלהבת בתוך הגחלת הוא העלם השייך אל המציאות, אל הגילוי. משא"כ האש שבצור, לא זו בלבד שבצור אין אש בגילוי, שלכן יכולים ליתן את הצור בתוך מים, וכשממשימים את הצור בידים לא נרגשת חמימות כלל, אלא עוד זאת, שכדי לגלות את האש שבצור, יש צורך להכות ע"ג הצור בכח חזק דוקא, ורק ע"ז יוצאים ממנו ניצוצי אש, והיינו, שהעלם האש בצור הוא העלם שאינו שייך למציאות. ודוגמתו בנוגע להמדות כפי שנמצאים בהעלם בנקודת החכמה, שיש בזה שני ענינים. ענין הא', כפי שהחכמה היא באופן שיש בה כבר התחלת השייכות אל המדות שיוכלו להיות בה בהעלם עכ"פ, שזהו העלם הקרוב אל המציאות. וענין הב', כפי שנקודת החכמה היא למעלה יותר, עד שמציאות המדות שם היא בהעלם שאינו במציאות. אבל אעפ"כ, גם בדרגא זו יש מציאות של מדות בחכמה, כשם שיש מציאות האש בהצור. ולאחרי זה, נמשכת ובאה נקודת ההשכלה ע"י ההתבוננות בהתרחכות והתפשטות ההבנה וההשגה בכל הפרטים כו', עד שנעשה הכרח בשכלו שצ"ל ענין של חסד או להיפך, והיינו, שאין זה עדיין רגש בלב, אלא במוח בלבד, וכמו הכרעת הדין ע"י הסנהדרין לחסד או להיפך, שאין זה

25) ראה המשך תרס"ו ע' פ. סה"מ תרפ"ט
ע' 63 ואילך. ובכ"מ.

24) פרק ג'.

מצד הרגש שבלב, אלא מצד ההבנה וההשגה שבמוח [וכידוע שזהו החילוק הכללי שבין שופט שפוסק את הדין לשוטר שמביא את הפס"ד לידי פועל, שאצל שוטר ה"ז קשור גם עם הרגש הלב, משא"כ אצל שופט יכול להשאיר הענין במוח בלבד], שההבנה וההשגה באה בפרטיות כל כך עד שגם במוחין שבראש נעשה כבר הכרח והכרעה לחסד כו', אף שעדיין אין זה הרגש בלב, אלא המדות הם עדיין בהעלם במוח הבינה, ובכללות במוחין שבראש.

וזהו כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, שכללות ענין המדות (ז"א, ישראל דלעילא) ישנו תחילה בבחי' חכמה, מראש צורים, שקאי על האבות, ולאח"ז גם בבחי' בינה, גבעות, שקאי על האמהות (ורק לאח"ז נעשית הולדת המדות ברגש הלב). ומדייק בכתוב כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, שבצורים (אבות, חכמה) נקט הלשון אראנו, ובגבעות (אמהות, בינה) נקט הלשון אשורנו. והענין בזה²⁶, דהנה, אשורנו הוא מלשון הבטה, כפי שתרגם אשורנו סכית', וכן הוא גם תרגום של הבטה, כפי שמתרגם הפסוק²⁷ ויבט הפלשתי ויראה, ואסתכי פלישתאה וחזא. ומזה מובן שהחילוק שבין אראנו לאשורנו הוא כמו החילוק שבין רא'י להבטה, כדאיתא באיכ"ר²⁸ שהבטה היא מקרוב ורא'י היא מרחוק, וכדפירש רש"י בפסוק²⁹ וראה אותו גו' והביט, וראה אותו רא'י בעלמא, והביט, מביט בו בכוונה. והענין בזה, שכאשר המדות הם בבחי' החכמה, מראש צורים, אין זה אלא באופן של רא'י בעלמא, אראנו, שהיא מרחוק בלבד, כי, בחכמה לא שייך ראיית המדות מקרוב, כיון שמציאות המדות אינה נראית, כי אם, שיודע ומבין שמוכרח להיות שם שורש ומקור להיות מזה התהוות המדות, אהבה וחסד או הפכה. משא"כ בבינה, מגבעות אלו אמהות, ישנה כבר מציאות המדות באופן של אשורנו, הבטה מקרוב, והבטה בכוונה, היינו, שיכול לכיין ולידע באיזה אופן תהי' הנטי' וההכרעה, כיון שישנם כבר כל הפרטים והטעמים שבדבר כו'.

ד) והנה נוסף על האמור לעיל שלידת המדות מן המוחין היא לאחרי היות המדות כלולים במוחין, חכמה (מראש צורים אראנו) ובינה (מגבעות אשורנו), הנה גם לאחרי שנולדו המדות, נמשכים

(28) פ"ה, א.
(29) חוקת כא, ח"ט.

(26) ראה גם אוה"ת שם ע' תתקיד.
(27) שמואל-א יז, מב.

ומתלבשים המוחין בהמדות (דלא כמו מדות טבעיים שלא ניכר בהם ענין המוחין), ובזה גופא יש ב' אופנים. אופן הא', התלבשות הבינה במדות, ואופן הב', התלבשות החכמה במדות (בדוגמת ב' האופנים שבהתכללות המדות במוחין, ההתכללות בבינה, מגבעות אשורנו, ולמעלה מזה, ההתכללות בחכמה, מראש צורים אראנו), שהם ב' אופנים בהמשכת המוחין במדות (נוסף על המדות עצמם כשלא ניכר בהם פעולת המוחין), שנקראים מוחין דיניקה ומוחין דגדלות.³⁰

ויובן מענין המדות באדם למטה שיש בהם כמה אופנים. דהנה, ישנו ענין המדות כפי שהוא בתינוק, שאינו שייך להבנה והשגה, ואעפ"כ, יש דברים שאוהב אותם ויש דברים ששונא אותם וירא מפניהם. ואדרבה, המדות דהתינוק הם בתוקף יותר מפני שאין בהם הגבלת השכל, שלכן, מיד הרי הוא בוכה, או שהוא בשמחה גדולה, ותיכף יכול להיות אצלו שינוי מן הקצה אל הקצה, כיון שאין זה מבוסס ומיוסד על דבר שמחוץ להמדות, כי אם מדות בלבד, ומדות דקטנות, שעדיין אין בהם הרחבות דמוחין, שלכן, יכול להיות שתיכף ומיד תגמר מדה זו ותתחיל מדה הפכית. אמנם, לאחר זמן מתחילים המוחין לפעול ולשנות (איבער ארבעטן) את המדות, שלא יניח (ער זאל ניט נאָכגעבן) להרגש הלב, אלא יעשה כפי המתחייב ע"פ שכל. וכידוע³¹ שעיקר עבודת האדם, וביחוד ענין החסידות, הוא, לשנות טבע מדותיו, או לשנות מדותיו הטבעיות (כב' הלשונות בזה). וכידוע פתגם בעל הגאולה והשמחה שאמר בנוגע לחסיד בעל צורה, שכל זמן שלא שמע ענין זה מהרבי, הי' אצלו ענין המדות כמו אצל בהמות שעומדים ברפת (ווי בהמות וואָס שטייען אין שטאַל), [דהן אמת שעומדים ברפת, אבל אעפ"כ ה"ה בהמות שאין להם שכל], ולאח"ז נודע לו שזוהי בהמה, וצריך להיות ממנה אדם, שענין זה נעשה עי"ז שהמוחין פועלים לשנות את המדות להיות מדות שכליות. וסדר העבודה בזה הוא מלמטה למעלה. דכיון שתחילה היו אצלו מדות טבעיות בלבד, הרי התחלת העבודה היא באופן דמוח שליט על הלב³², היינו, שהן אמת שמצד הרגש הלב רוצה הוא באופן כזה דוקא, מ"מ, מצד זה שהמוח שליט על הלב, הרי הוא מתאפק וכופה את

(31) לקו"ד ח"א נו, א"ב. אג"ק אדמו"ר מהור"י"צ ח"ג ע' תנח ואילך. סה"מ קונטרסים ח"ב שכא, ב.

(32) זח"ג רכד, סע"א. תניא פ"ב (יז, א).

(30) בהבא לקמן — ראה אוה"ת שם ס"ע תקנו ואילך. ביאה"ז לאדהאמ"צ קג, ד ואילך.

עצמו לעשות להיפך, אלא, שענין זה הוא רק באופן של שליטה (מוח שליט על הלב), היינו, שליטה וממשלה בעל כרחו, שזהו"ע דאתכפיא בלבד. ולאח"ז ישנו אופן נעלה יותר, שעובר על עצמו עוד יותר עד שהמוחין יפעלו על המדות באופן של אתהפכא, היינו, שמבלי הבט על מדותיו הטבעיים, ומבלי הבט על טבע מדותיו, גובר השכל לשנות המדות, שישתנה מהות המדה למהות שכל, ובמילא נעשה גם השינוי במדות, שתשתנה המדה שמצד טבעו למדה הפכית, ע"ד³³ מ"ש באברהם לאחרי נסיון העקידה, עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה³⁴, כי, עיקר עבודתו של אברהם אבינו בהכנסת אורחים היתה מצד מדת החסד, קו הימין, ואילו בנסיון העקידה היתה עבודתו בענין שהוא היפך מדת החסד, ועז"נ עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, היינו, שעכשיו נודע באופן גלוי לכל באי עולם, שכל עשיותיו של אברהם אבינו לא היו מצד טבע מדותיו, מצד מדותיו הטבעיים, אלא מצד זה שירא אלקים אתה.

וב' אופנים הנ"ל בפעולת המוחין בהמדות, באופן של אתכפיא בלבד, ולמעלה מזה, באופן של אתהפכא, נקראים בלשון הקבלה והחסידות בשם מוחין דיניקה ומוחין דגדלות. מוחין דיניקה היינו שהשכל פועל הגדלת המדות, שיהיו המדות ע"פ השכל, ובמילא יוכל לכוף טבע המדות, ומוחין דגדלות היינו שהשכל גובר כל כך עד ששנתנה מהות המדות למהות השכל, ובמילא יוכל (לא רק לכוף, אלא) גם להפוך טבע המדות.

וכללות החילוק בין ב' האופנים בפעולת המוחין בהמדות, מוחין דיניקה ומוחין דגדלות, הוא בהתאם לב' האופנים שבהתכללות המדות (ז"א, ישראל דלעילא) במוחין, ההתכללות בכינה (מגבעות אשורנו), וההתכללות בחכמה (מראש צורים אראנו). והענין בזה, שכאשר ההמשכה במדות היא ממוח החכמה (מראש צורים), ששם נמצאים המדות בעולם והסתר (כנ"ל ס"ג), ואין שם עדיין התחלקות המדות, אזי פועלת המשכת החכמה ענין הביטול שיוכל להיות (לא רק אתכפיא, אלא גם) אתהפכא, אתהפכא ממדה אחת למדה הפכית, ואתהפכא ממדות למוחין. אבל כאשר ההמשכה במדות היא רק ממוח הכינה (מגבעות אשורנו), שכל גלוי באופן של התרחבות והתפשטות בפרטים כו', שיש לו גם שייכות למדות (כנ"ל ס"ג), אזי ניכר גם בהמדות השכל שהולידם,

(34) וירא כב, יב.

(33) ראה סה"מ קונטרסים שם.

שכל השייך למדות, ובמילא, הפעולה בהמדות היא רק באופן של אתכפיא, שיכול למשול ולעצור המדה או להעלימה כו', אבל לא להפוך את המדה, כיון שמדה זו שרשה משכל זה השייך אל המדות.

(ה) **וביאור** הענין דמראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו בעבודתם של ישראל (ששים ריבוא נשמות כלליות שעל ידם נמשך בהנשמות פרטיות) למטה, דהנה, כללות עבודת האדם היא להיות ואהבת את הוי' אלקיך³⁵, כי, אהבת ה' היא יסוד ושורש לקיום כל רמ"ח מצוות עשה, ובמילא ה"ה יסוד ושורש למצוות יראת ה', שהיא יסוד ושורש לקיום כל שס"ה מצוות לא תעשה (כמבואר בחינוך קטן³⁶), ונמצא, שהציווי ואהבת, שנכלל בה גם דחילו, הוא יסוד ושורש לקיום וחיות דכל המצוות, שזהו כללות עבודת האדם. וכזה ישנו כל הסדר האמור מדמות טבעיים, ולאח"ז המדות כפי שהם מצד מוחין דיניקה, שזהו"ע דמגבעות אשורנו, ועד להמדות כפי שהם מצד מוחין דגדלות, שזהו"ע דמראש צורים אראנו.

והענין בזה, שהציווי ואהבת, שהוא כללות ענין המדות שבלב, ששה מדות, שהם ששת ימי הבנין שלו שמעמידים כללות עבודתו במשך הששה ימים, ששת אלפי שנין דהוי עלמא³⁷, יש בו ב' אופנים, אופן הא', בכל לבבך ובכל נפשך, ואופן הב', בכל מאדך. וסדר העבודה הוא מלמטה למעלה, היינו, שהתחלת העבודה היא באופן שהאהבה היא בכל לבבך ובכל נפשך, שממלאת את כל הלב וכל כחות הנפש, אלא שעבודה זו היא מצד כחות פנימיים, שנקראים כן להיותם מלובשים בכלים, היינו, שהם במדידה והגבלה, ובכללות, ה"ז אהבה שבאה מצד הבנה והשגה (בינה), שזהו"ע מגבעות אשורנו²⁶. ולאח"ז באה האהבה דבכל מאדך, למעלה ממדידה והגבלה, אהבה רבה וגדולה, אהבה מסותרת, שלמעלה מהבנה והשגה דשכל, ובאה מצד הביטול (שמתבטל ממציאיתו עד שיכול להיות אצלו הענין דאתהפכא) דנקודת החכמה, שזהו"ע דמראש צורים אראנו²⁶.

(ו) **אמנם** עם היות שע"פ האמור לעיל גדלה מעלת מראש צורים אראנו (המשכת בחי' החכמה במדות, שפועלת האהבה דבכל מאדך) לגבי מגבעות אשורנו (המשכת בחי' הבינה במדות, שפועלת

(37) ר"ה לא, א. סנהדרין צז, א.

(35) ואתחנן ו, ה.

(36) בתחלתו (עה, ב). וראה גם תניא פ"ד.

האהבה דבכל לבכך ובכל נפשך בלבד), הרי לאידך גיסא, הענין דמראש צורים אראנו, שפועל האהבה דבכל מאדך שלמעלה מהתלבשות בכחות פנימיים, הוא רק באופן דאראנו, ראי' מרחוק, ולכן צ"ל גם הענין דמגבעות אשורנו, שהיא הבטה מקרוב ובכוונה דוקא (כנ"ל ס"ג), ע"י העבודה בכחות פנימיים, היינו, שגם הענין דבכל מאדך יומשך בכחות פנימיים. והענין בזה, כידוע ומבואר בכ"מ בנוגע לתכלית העבודה, שהנשמה לא ירדה למטה כדי לתקן את עצמה, אלא בשביל לתקן את הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם³⁸, לעשותם כלים לאלקות, שע"ז עושים דירה לו ית' בתחתונים³⁹. וענין זה נעשה ע"י התלבשות באופן פנימי⁴⁰, להסביר לנפש הבהמית עד שיביין בשכלו איך שקרכת אלקים לו טוב⁴¹, אַז דאָס איז גוט פאַר אים, שזוהו כללות הענין שהמברר צריך להתלבש בלבושי המתברר, והיינו, שכדי לברר את הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם, צ"ל ההתלבשות בהם באופן פנימי דוקא, שזוהי כללות העבודה דמגבעות אשורנו, שהיא הבטה מקרוב ובכוונה דוקא.

וזוהו גם הביאור במש"נ באברהם אבינו כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה⁴², דהנה, מבואר בספרי קבלה וספרי חסידות⁴³ שאברהם ושרה הם בדוגמת חכמה (ראש צורים) וכינה (גבעות), ועד שאברהם מורה על הדרגא הכי נעלית דחכמה, בחי' החכמה שנקראת צור (ששם נמצאים המדות בהעלם שאינו במציאות, כנ"ל ס"ג), שהרי אברם הוא שכל הנעלם מכל רעיון (כמבואר בארוכה בלקו"ת לג"פ⁴⁴). ואעפ"כ נאמר לו כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, היינו, שצ"ל גם ענין הבינה דוקא. ועד שגם בשמו של אברם ניתוספה ה"א, כמ"ש⁴⁵ ולא יקרא עוד את שמך אברם והי' שמך אברהם, שע"ז נעשה אב המון גוים, ודוקא לאח"ז נולד לו יצחק, כי ביצחק יקרא לך זרע⁴², ולאח"ז לידת יעקב, עד לכללות ששים ריבוא בניי — שלזה צ"ל הוספת ה"א (שנלקחה מהי"ד דשרי⁴⁶), שמורה על ההתרחבות וההתפשטות נקודת השכל (י"ד דחכמה, ולמעלה מזה, כפי שנקודת החכמה היא למעלה מהציור דאות יו"ד) בכו"כ פרטים כו', כי, דוקא באופן כזה יכולה להיות ההתלבשות

43) ראה לקו"ת להאריז"ל ר"פ תולדות.
תו"א לך לך יג, ב. תו"ח שם פו, ד. צא, ב.
44) עו, א. נדפס גם באוה"ת לך לך (כרך ד') תרפה, א.
45) לך לך יז, ה.
46) פרש"י עה"פ.

38) תניא פל"ז (מח, ב).
39) שם פל"ו.
40) ראה סה"מ הישי"ת ע' 114. תו"מ
סה"מ כסלו ע' א. וש"נ.
41) ע"פ תהלים עג, כח.
42) וירא כא, יב.

בפנימיות לברר ולזכך ולהעלות כל פרטי הענינים דהגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם.

ובפרטיות יותר, ישנם ב' מעלות²⁶ בהמשכת המוחין למדות שמצד בחי' הבינה, מגבעות אשורנו, שעל ידה באים לאהבה דבכל לבבך ובכל נפשך. מעלה הא', שמצד סדר העבודה מלמטה למעלה, סולם מוצב ארצה גו'⁴⁷, אי אפשר לבוא לאהבה דבכל מאדך (שמצד הביטול דחכמה) אלא ע"י הקדמת העבודה דבכל לבבך ובכל נפשך. ומעלה הב', שגם לאחרי שכבר הגיע לאהבה דבכל מאדך (ע"י הביטול דחכמה, שזוהי הדרגא דיחודא עלאה), הנה כדי שתושלם הכוונה להיות לו ית' דירה בתחתונים, צ"ל גם לאח"ז ההתעסקות כו' בכל הפרטים, היינו, שתהי' ההמשכה מבחינת חכמה לבחינת בינה, מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגלייא, מיחודא עילאה ליחודא תתאה⁴⁸, שכל זה נעשה ע"י הענין דמגבעות אשורנו דוקא.

ז) ועפ"ז יש לבאר גם מ"ש בזהר¹² בפירוש מגבעות אשורנו, כיון דהוה במעהא דאימא אשורנו אושיט פסיעה לבר כגוונא דא ת' כו'. והענין בזה⁴⁹, שנוסף לכך שבבינה ישנם כבר כל פרטי המדות (כנ"ל ס"ג) [דאף שנמצאים שם בבחי' עיבור (במעהא דאימא), הרי כשם שבסוף העיבור ישנם כבר כל פרטי רמ"ח אברים ושס"ה גידים, כך יש בבינה כל פרטי המדות], ישנו גם הענין דאושיט פסיעה לבר, שהר"ע רגל השמאלי של הה"א, שהוא כמו וי"ו קטן, ובסופו יש קוץ נוטה לחוץ (בדוגמת אות תי"ו), שמורה על הירידה למטה יותר, פסיעה לבר, דקאי על ספירת המלכות, שדוגמתו באדם הו"ע הדיבור (שבו מתלבשים המדות). דהנה, ידוע ששורש האותיות הוא בעצם הנפש, ואפילו כאשר האותיות באים בהתחלקות דה' מוצאות הפה, ה"ז ג"כ למעלה מהשכל המושג ומובן אלא משכל הנעלם וקדמות השכל שבנפש המדברת (כמבואר באגה"ק⁵⁰), ועד לבחי' החכמה. אמנם, בחכמה אין שום גילוי בחי' אותיות, ואילו התחלת הרגש האותיות הוא בבינה דוקא, אלא שבבינה עצמה גובר אור השכל על האותיות, ואילו הכרת האותיות נעשית עי"ז שנמשך ויורד במחשבה, והעיקר, ע"י הפסיעה לבר, שנמשך

47) ויצא כח, יב.

תתקו ואילך. ביאורה"ז לאדהאמ"צ שם קד, ב ואילך.

48) ראה אוה"ת שם ע' תתקטו.

49) ראה גם אוה"ת שם ע' תתקה. ס"ע 50) ס"ה (קז, ב).

ויורד גם בדיבור, ענינה של ספירת המלכות, שזהו גם ענין הדיבור למעלה, בדבר הוי' שמים נעשו גו'⁵¹, שכולל כל סדר ההשתלשלות. וזהו כיון דהוה במעשה דאימא אשורנו אושיט פסיעה לבר, כיון ששורש ענין הדיבור, מלכות, פסיעה לבר, הוא בבחי' הבינה, שזהו"ע מגבעות אשורנו דוקא.

ח) וממשיך בזהר שם⁵² בענין מגבעות אשורנו, שיש בזה ב' אופנים (גבעות תריץ), גבעת חסר ו', גבעת דלתתא, וגבעות מלא ו', גבעות דלעילא. ומבאר, שלזמנא דאתי, כד ייתי מלכא משיחא, יוצרך להיות ההמשכה מגבעות דלעילא לגבעת דלתתא, לאוקמא לי' בחיין עלאין (כיון שגבעה דלתתא לית בה חיין), ומנה יפוק בההוא יומא משיחא דרוד. ומסיים, ורזא דא אספרה⁵² אל חק ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך, שזהו"ע לידת נשמת משיח בן דוד⁵³. והענין בזה, דאף שנשמת משיח קדמה לעולם, שהרי במדרש⁵⁴ חשיב נשמת משיח בין השבעה דברים שקדמו לעולם, מ"מ, כדי שתהי' לידת (התגלות) משיח, שזהו"ע דפסיעה לבר (יציאה לחוץ), צ"ל ההמשכה דמראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, שמשם דוקא (מגבעות אשורנו) אושיט פסיעה לבר, שזוהי ההמשכה מבחי' הבינה (גבעות דלעילא) לבחי' המלכות (גבעת דלתתא). וזהו גם הענין דאספרה אל חק גו', כי, ספירת המלכות נקראת חק, מלשון חוק קצוב, כמו הטריפני לחם חוקי⁵⁵, ותתן טרף לביתה וחק לנערותי⁵⁶, וכן חק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם⁵⁷ [זמן דייקא, שקשור עם ספירת המלכות⁵⁸], שמורה על ההשפעה הקצובה במדה והתחלקות שנמשכת ע"י המדידה וההגבלה דספירת המלכות, ובעיקר ע"י הפסיעה לבר שבירידתה לעולמות בי"ע, שהרי באצילות יכול להיות הענין דאחליפו דוכתייהו (היפך הענין דלא ישנו כו'), ורק בירידתה לעולמות בי"ע נעשה חוק קצוב שלא ישנו כו'. וזהו אספרה אל חק גו' אני היום ילדתיך, שכדי להיות לידת נשמת משיח, צ"ל ההמשכה במלכות (חק, גבעת דלתתא) מבחי' בינה (מגבעות אשורנו, גבעות דלעילא), כי, מצד המדידה וההגבלה דספירת המלכות, לא יכול להיות בסדר

54) ראה פסחים נד, א. ב"ר פ"א, ד.

55) משלי ל, ח.

56) שם לא, טו.

57) ברכת קידוש לבנה (סנהדרין מב, א).

58) ראה תניא שעהיוה"א פ"ז (פב, א).

51) תהלים לג, ו.

52) שם ב, ז.

53) בהבא לקמן — ראה גם אוה"ת שם

ס"ע תתקח ואילך. ביארה"ז לאדהאמ"צ שם

ק, ב ואילך.

השתלשלות ענין שהוא היפך סדר השתלשלות, וכשנמשך ענין שהוא היפך סדר השתלשלות בסדר השתלשלות, ה"ז באופן שלית בה חייך (כמ"ש בזהר שם). ולכן, בספירת המלכות, שהיא עלמא דאתגלייא, צריכה להיות ההמשכה מעלמא דאתכסייא, ולמעלה מזה, מעלמא דחירותא, שהו"ע ספירת הבינה (מגבעות אשורנו, גבעות מלא ו'), ועי"ז נעשית לידת נשמת משיח בן דוד, שנמשכת ומתגלית בפועל.

ט) **ועפ"ז** יש לבאר גם בהענין דכל הנקרא בשמי וגו', כל דא בדיל אבהתכון צדיקייא דאתקרי שמי עליהון, היינו, שגאולתן של ישראל (שזכרה בפסוקים שלפנ"ז) היא בזכות האבות, כדאיתא במדרש קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים גו' בזכות אבותם אני גואלם, לכך כתיב מדלג על ההרים, ואין הרים אלא אבות (כנ"ל ס"ב), דיש לומר הפירוש בזה, שאין זה באופן שזכות האבות נשאת כפי שהיא בדרגת האבות בלבד, שזהו"ע דמראש צורים, אלא באופן שנמשכת ומתגלה גם בדרגת האמהות, שזהו"ע דמגבעות. והענין בזה, שאבהתכון צדיקייא דאתקרי שמי עליהון, קאי על כללות בני"ז בזמן הגלות עד לדרא דעקבתא דמשיחא, שעבודתם היא בדוגמת עבודת האבות, כמבואר בתניא שהעבודה היא מצד האהבה מסותרת, שנכלל בה גם דחילו, שהיא ירושה לנו מאבותינו (כנ"ל ס"ב). והיינו, שלהיותם כלולים תחילה בהאבות, לכן, גם לאחרי שנעשים מציאות בפ"ע, ניכר בהם שרשם בהאבות, שזהו"ע דמראש צורים אראנו, וכמו כן מגבעות אשורנו, כפי שנמשך ומתגלה ע"י האמהות, שמזה נעשה בעבודתם הענין דואהבת גו' בכל לבבך ובכל נפשך (בכחות פנימיים, מגבעות אשורנו) ובכל מאדך (אהבה רבה שלמעלה מהשכל, מראש צורים אראנו), כנ"ל (ס"ה-ו) בארוכה. וזהו שהגאולה היא בזכות האבות, בדיל אבהתכון צדיקייא, שע"ז שהעבודה היא באופן שניכר בבני"ז שרשם בהאבות, שזהו"ע דמראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו, זוכים לגאולתן של ישראל.

י) **ויש** להוסיף, שבענין דמראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו ישנם ב' אופנים. אופן הא' כפי שהוא מצד סדר השתלשלות, ואופן הב' כפי ששייך לגילוי משיח. דהנה, איתא במדרש⁵⁹, כי מראש צורים אראנו אלו האבות כו', מוצאים אנו מתחלה ה' המקום מבקש לכונן את העולם ולא ה' מוצא עד שעמדו האבות. משל למלך שהי' מבקש לבנות

(59) שמו"ר פט"ו, ז.

מדינה גזר וחפשו מקום לבנות בו המדינה, בא ליתן היסוד והיו המים עולין מן התהום ולא היו מניחים לעשות את היסוד, שוב בא ליתן את היסוד במקום אחר והיו המים מהפכים, עד שבא במקום אחד ומצא שם צור גדול, אמר כאן אני קובע את המדינה על הצורים הללו. כך מתחלה כו' ה' האלקים מבקש לכונן עולמים, ולא היו הרשעים מניחין כו', דורו של אנוש כו' עלו המים והציפום כו', וכן דור המבול כו' עלו המים ולא הניחו ליתן עליהם את היסוד כו', כיון שבאו האבות וזכו, אמר הקב"ה על אלו אני מכונן העולם, שנאמר⁶⁰ כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל, לכך כתיב כי מראש צורים אראנו. והענין בזה⁶¹, שענין הא' שבפסוק כי מראש צורים אראנו גו', שהקב"ה מכונן העולם על האבות שנקראים צורים, קאי על עולם התיקון שלאחרי עולם התווה כו', שכל זה הוא מצד כללות סדר ההשתלשלות מלמעלה למטה. אבל ענין זה אינו מספיק, אלא צ"ל גם כללות עבודת האדם, שעבודתו היא מלמטה למעלה, עד שנעשה עי"ז הענין דוראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר⁶², ענינו של משיח, שזהו ענין הב' שבפסוק כי מראש צורים אראנו גו', שבזכות האבות נעשית גאולתן של ישראל.

ועל ענין זה (גאולתן של ישראל בזכות האבות, מראש צורים אלו האבות) אומר כל הנקרא בשמי גו', כל דא בדיל אבהתכון צדיקיא דאתקרי שמי עליהון, שמי דייקא, כמבואר בד"ה כי מראש צורים בהמשך תרס"ו⁶³ ששמי הוא בחי' שמי המיוחד בי, בחי' התנשאות בעצם, העלם העצמי שלמעלה מסדר השתלשלות. ובחי' זו ממשיכים אבהתכון צדיקיא, וכן בניהם אחריהם (כל בני"י עד סוף כל הדורות, עליהם נאמר⁶⁴ ועמך כולם צדיקים), שעל ידם דוקא נעשית ההמשכה מבחי' שמי המיוחד בי, העלם העצמי, שהו"ע המשכת העצמות למטה. וממשיך בכתוב כל הנקרא בשמי ולכבודי, שהמשכה זו נעשית ע"י בחי' כבודי, דקאי על בחי' המלכות כפי ששייכת לעולמות, שזהו"ע ההתנשאות על העולמות. ולאח"ז נמשך בכל סדר ההשתלשלות, בראתו יצרתיו אף (שע"י ההפסק דאף, אף הפסיק⁶⁵, נמשך גם ב) עשיתיו.

63) ע' חצר ואילך.

64) ישע"י ס, כא.

65) ראה לקו"ת ר"פ בלק, ובכ"מ.

60) שמואל-א ב, ח.

61) ראה גם אוה"ת שם ע' תתקיא. המשך

תרס"ו ע' רצג. ועוד.

62) ישע"י מ, ה.

יא) **והנה** ידוע שהגילוי דמשיח תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות⁶⁶, ויתירה מזה, שאפילו הענינים שיתגלו בימות המשיח, צ"ל מעין זה בזמן הגלות, בבחי' טועמי' חיים זכו⁶⁷, שזהו גם כללות ענין האורות ומופתים והנסים שעושים לצדיקים בעוה"ז אפילו בזמן הגלות. וזהו מ"ש התרגום כל דא בדיל אבהתכון צדיקייא כו' אתקנית גלותהון אף עבדית להון נסין, היינו, שענין הגלות נקבע מלכתחילה באופן דאתקנית (לשון תיקון) גלותהון, שזהו ע"ד הענין דסותר על מנת לבנות⁶⁸, ועד שעבדית להון נסין, שזוהי התחלה והקדמה וכלי להנסים דימות המשיח, שיומשכו למטה מעשרה טפחים.

וזהו גם כללות ענין הנסים שרואים בכל דור ודור, ובפרט הנסים שראו אצל צדיקים שהיו נשמות כלליות שבדור, וביחוד הנסים שהיו באופן כמ"ש בתהלים⁶⁹ וידעו כי אתה שמך הוי' לבדך עליון על כל הארץ, היינו, שמבחי' הוי' כפי שהוא לבדך, שהו"ע שמי המיוחד בי, יומשך למטה על כל הארץ, שגם בארץ, בענינים ארציים, ידעו ויראו הענין דעליון על כל הארץ, שזהו כללות ענין הנסים שבטבע, שבטבע גופא רואים הענין דעליון על כל הארץ. וכמו בהנס שהי' אצל בעל השמחה והגאולה, שגם בארץ, בענינים חומריים וענינים גשמיים, ראו שהפליא הוי' והגדיל לעשות בארץ⁷⁰, בארץ הלזו הגשמית והחומרית. וענין זה שעביד נסין לאבהתכון צדיקייא דאתקרי שמי עליהון, אבות הדור, ראש ומוחיץ של הדור, עד לנשיא דורנו, מהוה הכנה והקדמה וכלי שימשיך את הגאולה העתידה לבוא בקרוב ממש למטה מעשרה טפחים, בקיום היעוד ממזרח אביא זרעך וממערב אקבצך אמר לצפון תני ולתימן אל תכלאי הביאי בני מרחוק⁷¹... ובנותי... מקצה הארץ... ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

תמוז השתא. — וראה לקו"ש ח"ב ע' 607
 ואילך.
 70) לשון אדה"ז במכתבו להגאולה דיי"ט
 כסלו — אג"ק אדמו"ר הזקן ע' רלא.
 71) כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר בקול
 חנוק מבכי (החז"ל).

66) תניא רפ"ז.
 67) ראה לקו"ש חט"ו ע' 282. ח"כ ע'
 173. וש"נ.
 68) לשון חז"ל — שבת לא, ב.
 69) קאפיטל פג (פסוק יט) — שהתחילו
 לומר ביום הולדת אדמו"ר מהוריי"צ בי"ב